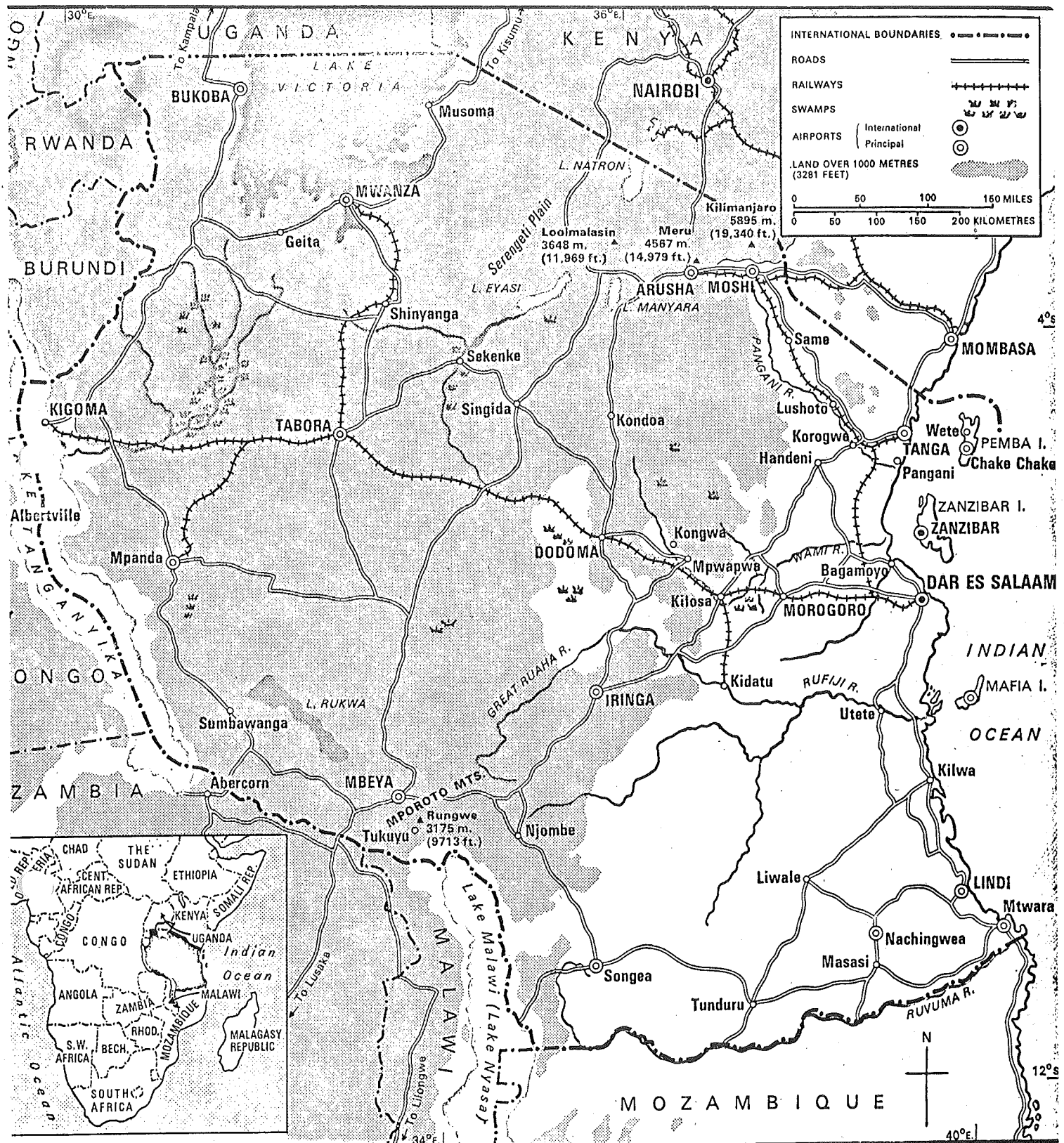

NATUREN OG DENS UDNYTTELSE.

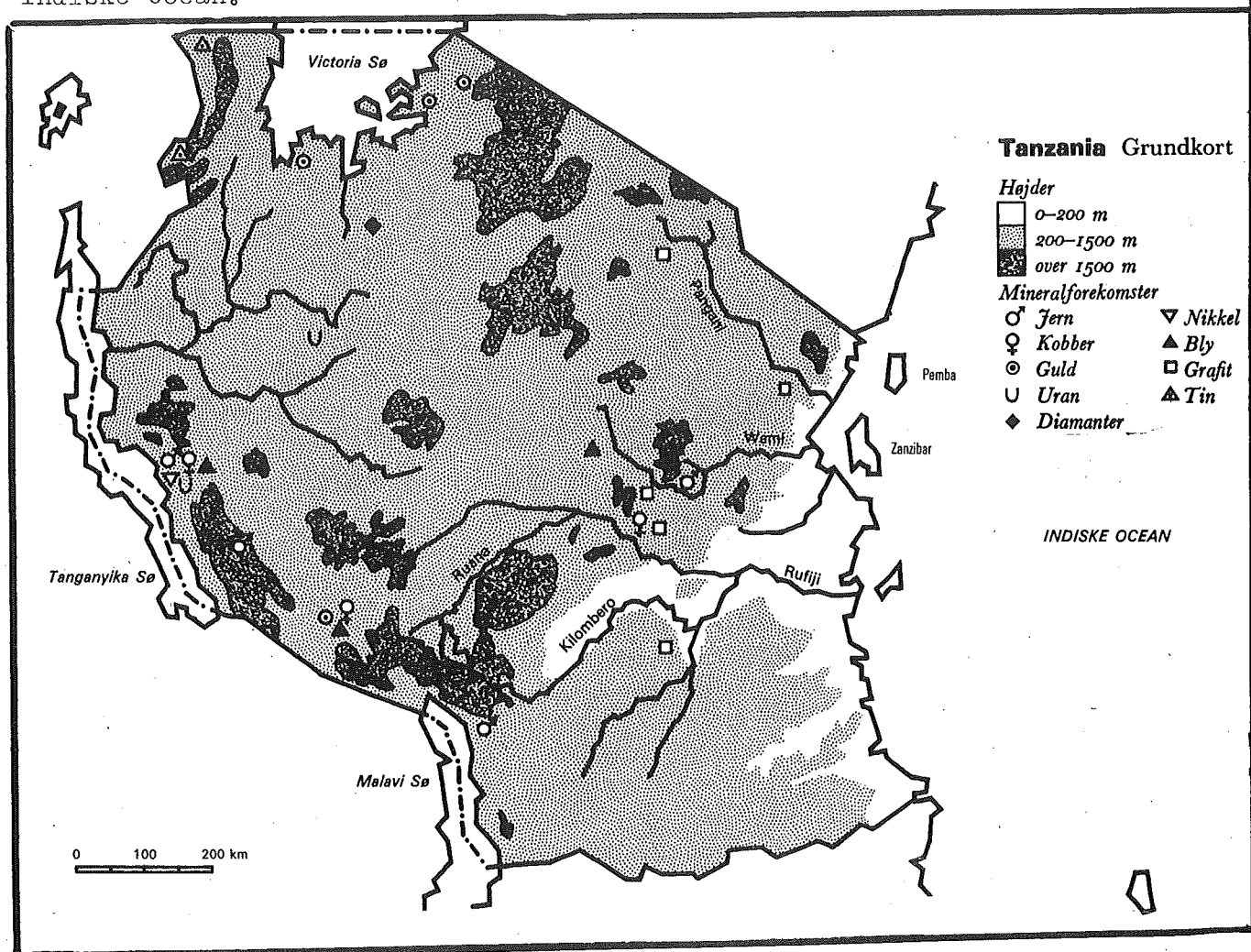
Det foreliggende er 1. del af en beskrivelse af Tanzania's naturforhold. I denne behandles: 1. Landets landskabstyper, herunder floder, bjerge, høj-sletter o.l. 2. Klima og vegetation. 3. Dyrkning af landet. I 2. del vil landets dyreliv, herunder sygdomme og sygdomsbekæmpelse, blive diskuteret. Til studiet vil det være formålstjenligt at benytte bogen "TANZANIA VIL SELV" og tidsskriftet "KONTAKT TANZANIA". Udover dette materiale har bibliotekerne et væld af oplysende bøger. (Se vedlagte bogliste). Til clanens arbejde med teksten findes der en række spørgsmål og opgaver som forhåbentligt kan anspore til et aktivt og dybtgående studium af landets geografi.

UNITED REPUBLIC OF TANZANIA.

Republikken er dannet ved en sammenslutning af Tanganyika og Zanzibar den 27 april 1964. Tanganyika blev selvstændigt i december 1961, og Zanzibar i december 1963 (Indbyggertal og areal, se foregående afsnit: "Fra 120 stammer til eet folk").

STYREFORM: Republik. - **President:** Julius Nyerere. - **Sprog:** Bantu (Swahili) og engelsk. - (Yderligere oplysning om spoget se foregående afsnit: "Fra 120 stammer til et folk").

Studerer man sine kort over Tanzania, vil man få indtryk af de groveste træk i landets naturforhold. Man ser det drejer sig om et højland med bjerge og sletter, (højsletter), der i hovedtræk falder jævnt ned mod kysten til Det Indiske Ocean.

Forsøger man at foretage en inddeling af landet i landskabstyper, vil man i grove træk finde følgende landskabsbælter: Kystlandet ved Det Indiske Ocean er lavland med yppig skov. Klimaet er her temmeligt varmt og hvad værre er, det er fugtigt, idet der kommer fugtige vinde fra havet. Heden kan være ganske uudholdelig, for en europæer, men her bor mange mennesker. Kystlavlandet strækker sig i et bælte på 20-60 km. langs oceanet, men følger de store floder ind i landet, med flade sumpede strækninger. De største områder er således beliggende omkring Rufiji og dens bifloder Ruaha og Kilombero. Herfra rejser landet sig jævnt skrånende op til bjergområderne og højdesletterne. Dette bælte er ofte øde vildt busklædt land, der bliver kaldt NYIKA på swahili. (jvf. navnet Tanganyika). Heri indgår Usambara- og Kulugurubjergene, der er opstået som brudbjerge i modsætning til foldebjerge som Alperne er. Det påstås at, de heri minder om Sydtysklands bjerge, og har da også tidligere tiltrukket mange tyskere. Højden gør, at klimaet her er meget behageligt, og her bor de fleste af de bosiddende europæere også idag.

Højsletterne:

Højsletten, der begrænses af græsefloden Rowuma, af Rufifi floden og i vest af Malawi søen (Nyasa søen) er en tør skovklædt slette med et fladt eller let bølget landskab. Her bor ikke mange mennesker, tiltrods for at man anser mulighederne for gode, til at bosætte sig der. Denne højslette adskilles fra en tilsvarende højslette mod nordvest af bjergområdet. Nordvestsletten skråner jævnt ned mod Viktoriasøen i nord, og er imod nordøst begrænset af et højlandsområde, der rummer nogle af Afrikas mest ejendommelige landskaber. Ser vi på højlandet, strækker det sig i et 9-tallignende strøg gennem landet. Inde i 9-tallets hoved ligger masai-steppen, der mod vest er begrænset af en gren af det kolossale system af kæmpekløfter, Rift Valleys, der strækker sig i nord-sydlig retning i hele Østafrikas længde. Disse kæmpekløfter omfatter i nord Det røde Hav med Akaba bugten, og fortsætter mod syd, hvor man taler om en østlig og en vestlig gren. Den vestlige gren omfatter Tanganyika og Malawi søen, medens den østlige gren når frem til Tanzania fra Kenya i nærheden af Nairobi.

Her ved grænsen er den mange kilometer brede kløft opfyldt af en NATRONSØ, en saltsø, som er fremkommet i en afløbsløs sækning. Længere mod syd, træffer vi Manyarasøen i kløften, og her rejser vestskrænten af kløften sig brat fra den flade bund, til højlandet bagved. Som en mindelse om de kolossale kræfter som har skabt de store spalter i jorden, har vi her verdens største krater - Ngorogoro - der er cirka 10 km. i diameter og i hvis flade slettelignende bund, vandre store dyreflokke af Zebraer, Gnuer, Elefanter o.s.v. Her i nærheden ligger Olduvai-kløften, hvor dr. Leakey i mange år har fremgravet det ene skelet efter det andet, af fortidsmennesker, dør på afgørende vis har kastet lys over vor viden, om deres udseende og levevis. Man kan uden overdrivelse sige, at området omfatter nogle af verdens smukkeste og største dyreparker.

Følger vi hovedet i ni-tallet i nord, finder vi vulkanerne Meru og Kilimanjaro, der begge er udslukte. På toppen findes evig sne, tiltrods for at de ligger ved Ækvator. Det fortælles, at Kilimanjaro blev givet som en fødselsdagsgave til kejser Wilhelm fra kusine dronning Viktoria på den tid, da Kenya var engelsk og Tanzania en tysk koloni.

I øst indgår Parebjergene, Usambare- og Kulugurubjergene i vore ni-tal. Det fortsætter mod syd over Iringa til Portorobjergene, og peger mod nord til sydspidsen af Tanganyikasøen. Langs kysten ligger tre store øer, Pemba, Zanzibar og Mafia, der ligesom mange steder på fastlandet var sæde for den omfattende arabiske handel og indflydelse.

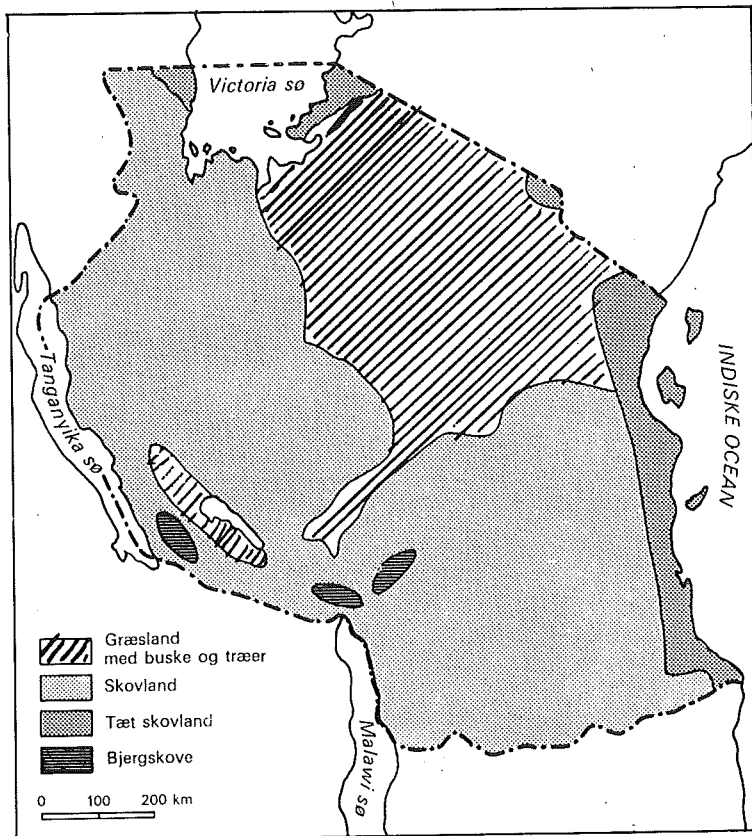
Fra Serengeti-sletten

Floderne: De store vandløb i Tanzania Ufi-fi og Rowuma løber mod øst ud i oceanet. Der findes desuden en del tilløb til Tanganyikasøen og Viktoriasøen, som vi et øjeblik skal studere. Nilens kilde var i mange år en gåde og til genstand for mange ekspeditioner. Mest berømt er vel Livingstone og Stanleys ekspeditioner. Forholdene er således, at Viktoriasøen, hvis vandspejl ligger betydeligt højere en Tanganyikasøens, modtager vand fra en flod Kagera ved grænsen til Ruanda. Denne flod må betegnes

som Nilens kildeflod, skønt den ikke er særlig vandrigh.

Viktoriasøen er ikke særlig dyb (100 meter), men det udstrakte vandspejl får søen til at virke som et hav. Der findes rigeligt med fisk i søen, og de er genstand for et omfattende fiskeri. På søen er der en livlig skibstrafik fra havnebyer som Mwanza. Søens kyst er stærkest indskåret og fyldt med et utal af øer. Langs sydkysten er befolkningstætheden stor. Nedbørsforholdene er nemlig gode her hvor fugtige vinde fra søen, stryger ind over højsletten og giver regn.

Vest herfor har vi igen den føromtalte vestlige gren af kæmpekløften med Malawisøen, Tanganyikasøen, Kiwusøen og Albertsøen. Malawisøen har afløb mod syd til Zambesi gennem Shirefloden. Tanganyikasøen og Kiwusøen har afløb mod vest gennem et mindre afløb, Lukago, til Congofloden. Edward- og Albertsøerne har afløb mod nord til Nilen. Disse afløbsforhold må man forestille sig har været ganske anderledes i tidligere jordperioder, men de er siden ændret radikalt under det dramatiske efterspil, efter de begivenheder der skabte kæmpekløfterne. Det kan nævnes, at Tanganyikasøen med sine 1435 meter på de dybeste steder er blandt verdens dybeste søer. Det som deler vandene, som skal mod syd til Tanganyikasøen og ud i Congofloden, og vandene som løber mod Nord gennem Edward- og Albertsøerne er en særdeles virksom kraterrække, Virunga, som rejser sig i højder på indtil 4500 meter. Kraterrækken er ikke gammel. Den er skabt på små 15000 år, hvilket ikke er meget i geologien. På det tidspunkt må man forestille sig den dramatik som herskede, da kraterrækken rejste sig og ændrede afvandingsforholdene i området totalt.

Naturlig vegetation

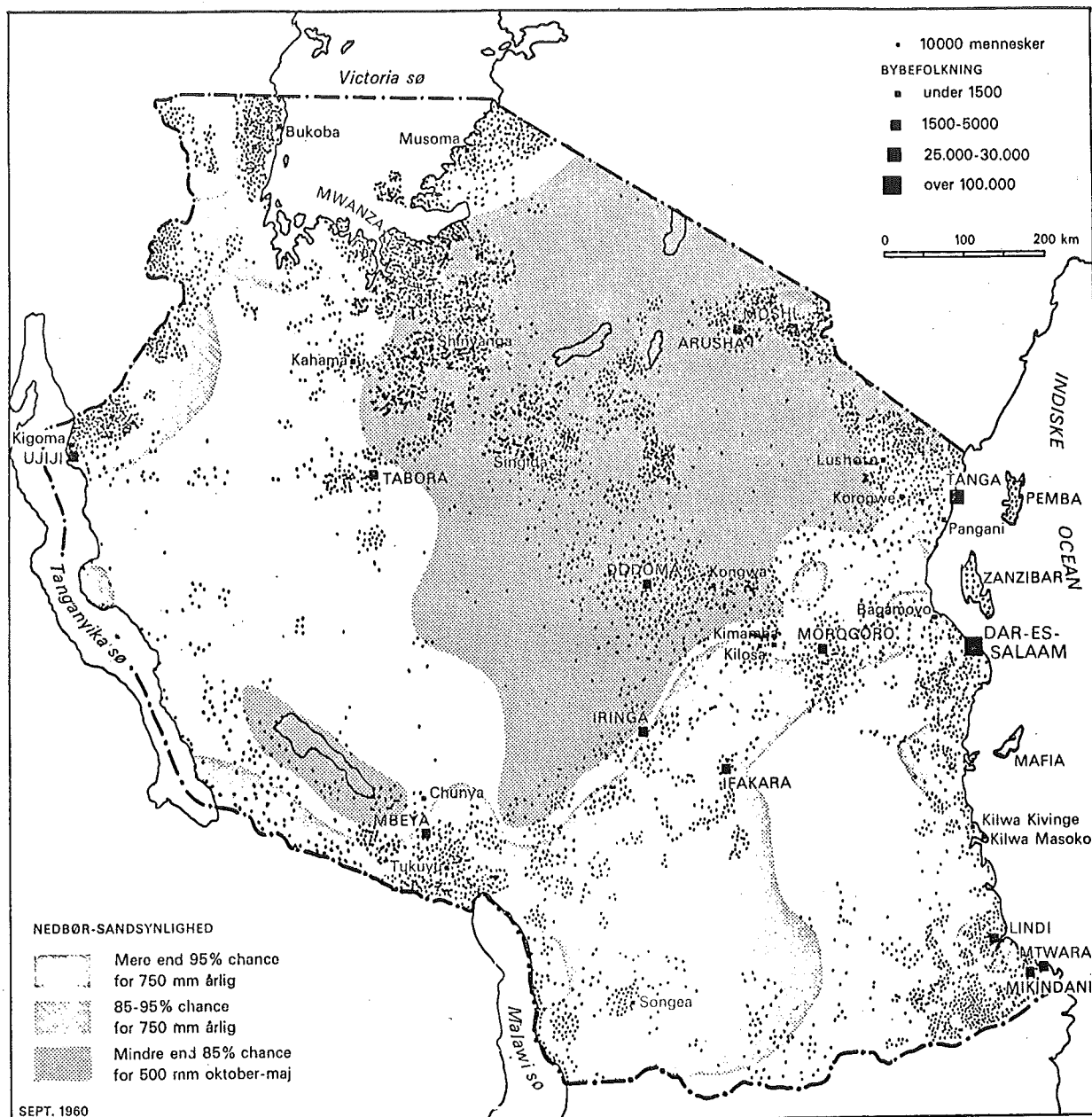
KLIMA OG VEGETATION.

Tanzanias beliggenhed mellem ca. 20 og 120 sydlig bredde, skulle give en forventning om at få den tropiske regnskov i hele sin pragt at se, men kun langs kysten og på de regnrige Usambara- og Kulugurubjerge falder der lokalt regn nok til alle årstider for at skoven kan være stedsegrøn. Højden og tørre vinde spiller ind og betinger, at vi på højsletterne finder tørskov eller savanna. Det sidste er nok den mest karakteristiske vegetations-type for Tanzania, hvorfor vi kort vil give et billede af forholdene her.

Der findes tørre perioder helt uden regn, hvor de endeløse græsklædte stepper med spredte skærmformede træer virker trøstesløse i deres brune visne farver. Træerne har kastet bladene og græsset er tørt, og støv findes overalt.

Regntiden begynder når solen kommer i ZENITH, d.v.s. står lodret over stedet ved middagstid, hvilket den faktisk gør to gange om året, nemlig omkring oktober, november, december samt i marts, april og maj. Nogle steder er den ene regntid kortvarig, således de reelt kun har een regntid. I regntiden åbner himlen sig for en styrtregn, som kan virke forfærdende. I løbet af få dage kan hele landskaber lægges under vand, veje skylles bort, broer der virker overdemisionerede i tørtid, skylles bort og værst af alt, frugtbar jord skylles bort fra de dyrkbare marker. Store landområder afskæres fra omverdenen i måneder.

Herefter myldrer det frem med dyr og planter, som har ligget parat til at bryde frem, og benytte sig af den korte tid inden følgende tørketid afsviger eksistensmulighederne igen.

Nedbørens upålidelighed fra år til år er mange steder en alvorlig hindring for udnyttelsen af jorden. Vi er jo herhjemme vant til, at regnen sjældent svigter, hvorfor de vidtstrakte arealer kan få en til at tro, at man udnytter arealet dårligt. Der er udarbejdet kort, der viser beregninger over nedbørens sandsynlighed udtrykt i pct. chance for over og under 750 mm årlig nedbør. Skal man benytte traditionelle landbrugsmetoder i Tanzania, er det områderne med mere end 95 pct. chance for 750 mm nedbør årligt, der først står foran udnyttelse. Skal man udnytte det øvrige land, må man benytte landbrugsmetoder der er ukendte i dag. Der kræves en videnskabelig indsats, og der kræves investeringer i et format som virker utopiske i dag. For at forstå lidt af problemet, kan det nævnes, at den øverste jordskorpe, som vi jo traditionelt kalder muldjorden, er underkastet ændringer af helt anden karakter end vor hjemlige. I regntiden skylles de for plantevæksten nødvendige næringssalte NEDAD i jorden, (eller fjernes med overfladestrømme for at havne i floden). I tørtiden er vandringen af næringssaltene modsat, altså opadrettet imod jordskorpen som følge af opadgående vandtransport under den store fordampning. Det ender med, at jorden bliver plomberet i overfladen af et fast hårdt lag af uopløselige salte af jern og aluminiumsforbindelser, som kan være en svær hindring for jordbearbejdning og for plantevæksten som helhed.

Begrebet muldjord er for os danske noget stabilt, noget som altid er til stede og altid rede til udnyttelse, men i troperne foregår nedbrydning og opbygning

af denne muldjord med stor hastighed. Der skal kun ringe påvirkning af naturforholdene til, for at skabe ubalance i de processer, der normalt opvejer hinanden i nedbrydning og opbygning af muldjorden. Overalt i Tanzania, foregår der ved menneskets indgriben i form af opdyrkning og afgræsning ved kreaturer en følelig indgriben i disse forhold, der medfører en forringelse af muldjorden. Der skal en stor fond af ny viden om disse forhold til hos videnskabsmænd, og hos den afrikanske bonde, før denne form for rovdrift ophører.

SKOVLAND: Eller Miombo-land findes over store strækninger, især på den vestlige højslette mod Tanganyikasøen. Her bor man i rydninger i skoven. Træerne er karakteristiske skærmformede, 9 - 12 m. høje. Det er træer som kun anvendes i ringe udstrækning.

AREALUDNYTTELSEN I TANZANIA:

Dyrereservater 10 pct.

Skovreservater 10 pct.

Opdyrket 10 pct.

Resten er ubenyttet eller uspecifiseret.

Det er grandioست af en fattig stat som Tanzania, at henlægge så store arealer for at bevare dyreformer, som hele menneskeheden ville begræde tabet af, hvis den truende udslettelse fortsatte.

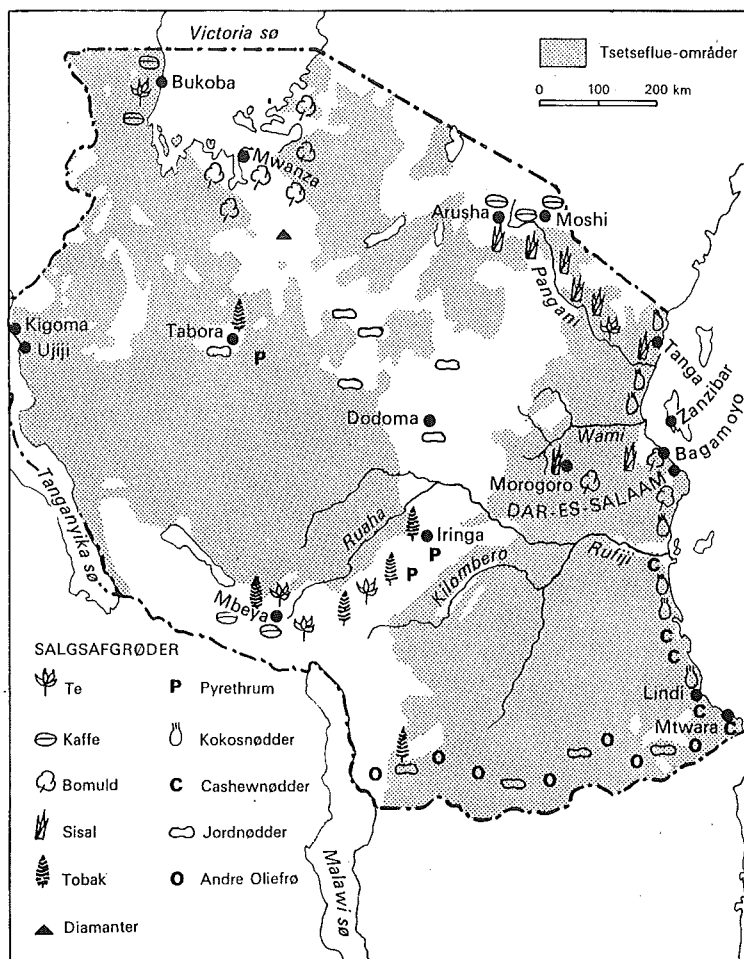
DET OPDYRKEDE LAND.

Landbruget er langt det vigtigste erhverv, idet 75 pct. af eksporten skyldes landbrugsvarer. Heraf stammer ca. halvdelen fra 1 pct. af arealet, nemlig den ene pct., som ejes af europæere eller asiater. Lad os kort se på hvad man dyrker. Der findes to hovedformer for afgrøder, dem man anvender til eget forbrug, og dem man anvender til export. Til den første kategori hører de sædvanlige afrikanske kornsorter, HIRSE og SORGHUM (durra), som er meget nøjsomme med hensyn til nedbør samt jordens kvalitet.

MAJSEN, vinder imidlertid større og større indpas, da udbyttet er større end de førnævnte. Desværre indeholder den ikke så mange af de vigtige næringsstoffer som sorghum og hirse, hvorfor problemet med fejlernæring (vitaminmangel o.s.v.) bliver større og større.

RISEN ville kunne dyrkes med fordel mange steder, hvis blot kendskabet til dyrkningsmetoderne med plantning, overrisling o.s.v. var mere udbredt. I kystbæltet er der især på sumpede strækninger gode muligheder for dyrkning. Den kræver en stor arbejdsindsats, men giver til gengæld et stort udbytte. Det volder imidlertid ofte store vanskeligheder at ændre folks spisevaner, ikke mindst i et u-land. Bananen eller bananerne, for der er jo mange slags bananer, er nedbørskrævende, og er derfor ikke så almindelig som ventet. Som fremtidig exportartikel vil den nok have en chance, men transportforholdene skal være yderst effektive.

CASSAVA er en rodfrugt. Planten har i jorden nogle store spiselige rødder. Den er meget nøjsom og modstandsdygtig overfor tørke, sygdomme og insekter. Desuden giver den et højt udbytte. Opbevaring af rødderne er nemt, man lader dem sidde i jorden til de skal bruges. Opbevaring af fødevarer i troperne volder ofte store vanskeligheder. Cassava er ligesom majs fattig på proteiner, og også her er der desværre gode muligheder for fejlernæring ved ensidig brug.

Som man vil se er landets situation ikke afhængig af en enkelt exportartikel, som så mange u-lande desværre er.

Kvægavlen.

Kvægavlen er et kapitel for sig. For en dansker, der er vant til at se fede velnærede køer, med et tungt hængende yver, er det et sørgeligt syn at se de afrikanske køer. Ikke desto mindre findes der i Tanzania en forbavsende høj kvægtæthed, men det hænger sammen med, at de vidtstrakte sletter beboes af kvæg-nomader. Indstillingen til kvæg er den simple, at antallet og ikke kvaliteten, bestemmer ens anseelse og følelse af rigdom. Det kommer især til udtryk blandt masaierne, hvor agerbrug er direkte mindreværdigt. Sukumaerne ved Viktoriasøen har kvæg i forbindelse med agerbrug. Mulighederne for at udnytte de store vidtstrakte arealer er gode, hvis man formår at udrydde tse-tse fluen, som giver kvæget Nagana syge, d.v.s. en sovesyge af samme art som den der kan ramme mennesker. På kortet er områder med fare for tse-tse fluer angivet, og det giver jo et trøstesløs billede. Andre kvægsygdomme er ligeledes almindelige, og landet savner i høj grad dyrlægere, som kan imødegå disse problemer effektivt.

Landbrugsmetoder.

Landbrug praktiseres mange steder på den gamle kendte måde, at man afbrænder vegetationen, sår og høster nogle år, og flytter så videre når udbyttet falder. Jorden får derefter lov at ligge brak til næste gang, d.v.s. en 10-12 år senere. Det går også udemærket, når der er jord nok til alle, men efterhånden som der bliver mindre opdyrkelig jord til rådighed, bliver der kortere og kortere tid mellem dyrkningsperioderne, da man jo ikke længere kan flytte så mange gange og har ikke så store arealer til disposition. Jorden bliver tilsidst udpint og ødelagt for stedse. Det må pointeres, at der er forskere, som mener, at områder som Tanzania har været dækket af yppig skov, der nu ved menneskets hjælp er forsvundet.

Minedrift:

Diamanter og guld er de vigtigste mineraler, men også produktionen af bly, gips, kalk, glimmer, kobber og sølv vil få stigende betydning. Nogen større betydning for landets økonomi regner man vist ikke med at minedrift vil få i fremtiden.

TABELLER: Udenrigsministeriets Tidsskrift 41-1967
TABELLER for Tanzania nr. 1.-2.-3.-4-5.-6.-7.

Pyrethrum-planten er sammen med sisal-hampen et af Tanzanias vigtigste eksportprodukter. Den anvendes i insektbekæmpelsen og dyrkes derfor over store arealer. Billedet viser en pyrethrum-mark i Kilimanjaro-området i det nordlige Tanzania.